

MISDAAD EN STRAF

vroeger & nu

Toegangspoort

De Gevangenpoort was oorspronkelijk één van de drie toegangspoorten naar het Binnenhof en is het enige middeleeuwse poortgebouw dat in Den Haag bewaard is gebleven (z.o.z.). Vanaf 1420 is de Gevangenpoort gedurende 400 jaar lang gebruikt als gevangenis.

Nationale strafrechtsgeschiedenis

Een belangrijk deel van de Nederlandse strafrechtsgeschiedenis heeft zich hier afgespeeld. Veel bekende politieke kopstukken uit het verleden zaten hier in afwachting van hun straf opgesloten. Maar ook duizenden onbekende gevangenen hebben wegens misdrijven als moord, brandstichting en valsemunterij enige tijd doorgebracht in de gajolen (cellen) van de Gevangenpoort.

Straffen

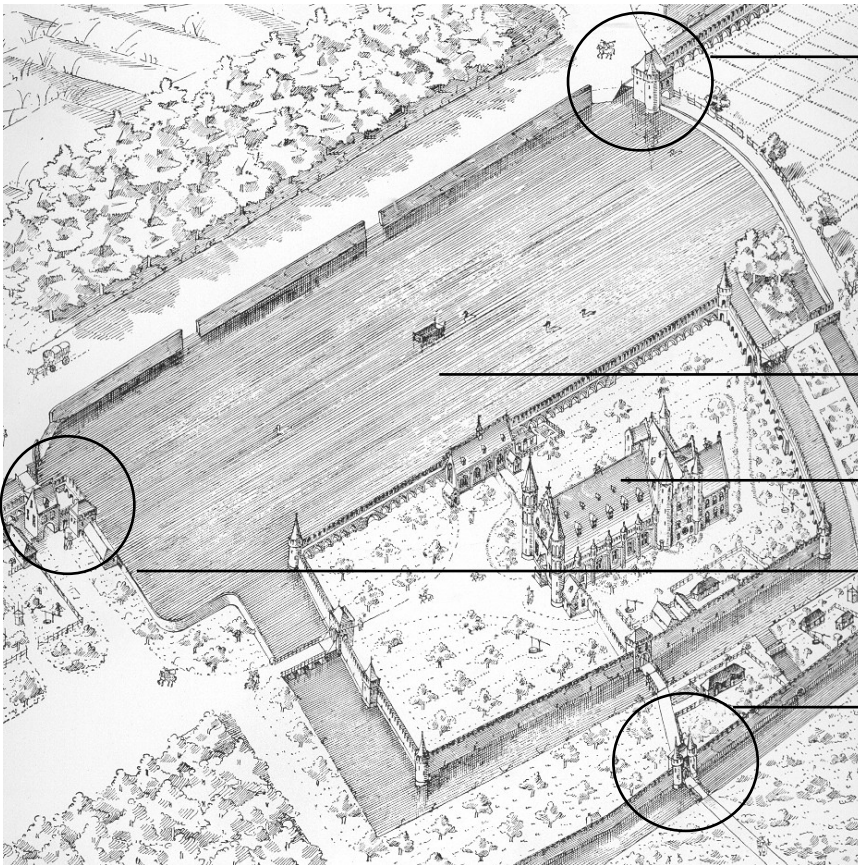
De rechters van het Hof van Holland verhoorden de verdachten in de Examineerkamer van de Gevangenpoort. Een 'scherper' verhoor werd in de Pijnkelder uitgevoerd in het bijzijn van de beul. Pas wanneer een verdachte bekende, kon de strafmaat worden vastgesteld. Voor veel misdadigers betekende dat een openbare lijfstraf op het Groene Zoodje, het schavot van Den Haag. Anderen werden in een tucht- of spinhuis opgesloten en moesten voor straf hard werken, kregen een geldboete of werden verbannen uit Den Haag. In het ergste geval kon de doodstraf worden uitgesproken. De zwaarte van de straf hing nauw samen met de maatschappelijke positie van de verdachte, rijke en vooraanstaande burgers kregen lagere straffen dan arme drommels.

Museum

In 1828 sloot de gevangenis haar deuren. In 1882 werd het gebouw als museum opengesteld. Sinds die tijd bezoeken ieder jaar ± 50.000 mensen de Gevangenpoort.

De toegangspoorten naar het Binnenhof

Toegangspoort (afgebroken in de 17de eeuw om plaats te maken voor het nieuwe gebouw van de schutterij)
Nu Haags Historisch Museum.

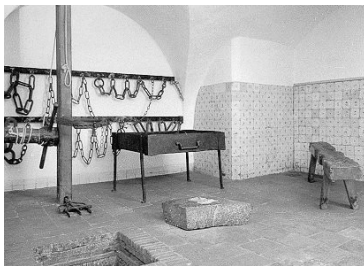
De Hofvijver.

Het Binnenhof met Ridderzaal.

Voorpoort (Gevangenpoort).

Spuipoort (afgebroken in 1861)
Omtrek nog te zien in het trottoir op het Hofplein.

Ondervraging en straf

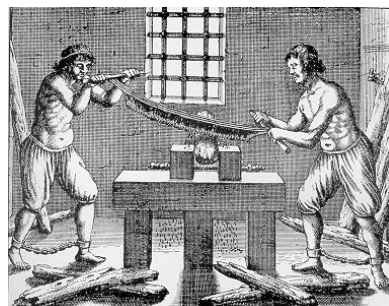
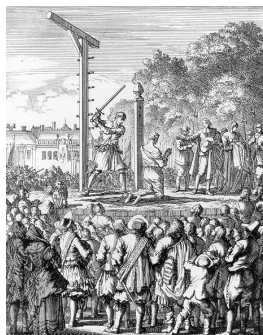

De Pijnkelder in de Gevangenpoort, waar een verdachte tijdens het verhoor werd gemarteld.

Het verhoor van Cornelis de Witt in de Gevangenpoort. De rechters (links) geven de beul de opdracht om scheenschroeven aan te brengen.

Een doodstraf op het Groene Zoodje, het schavot van Den Haag.

Voor straf hout raspen in het Rasphuis (tuchthuis).

LESSUGGESTIE NA EEN BEZOEK AAN MUSEUM DE GEVANGENPOORT

Een bezoek aan Museum de Gevangendoort roept veel reacties op: spanning, sensatie, maar ook onbegrip en afschuw over de manier waarop men in vroeger tijden met misdaad en straf omging.

Link naar nu

Om het bezoek aan het museum te evalueren en een link naar de huidige tijd te leggen, is deze lesbrieff voor u samengesteld.

U vindt naast algemene informatie over de Gevangendoort een lijstje met thema's ten aanzien van *misdaad en straf* uit verleden en heden. Tijdens de rondleiding in het museum zijn de thema's uit het verleden de revue al gepasseerd. Met deze lesbrieff worden leerlingen gestimuleerd na te denken over hoe wij in onze eigen tijd met zaken als misdaad en straf omgaan. Ook kunnen zij hun eigen standpunten bepalen of wellicht bijstellen aan de hand van discussie- en onderzoeksvragen.

Gebruiksaanwijzing thema's:

- U kunt de thema's als leidraad gebruiken tijdens een klassikale evaluatie van het bezoek aan Museum de Gevangendoort. Wat is de leerlingen vooral opgevallen en bijgebleven?
- De leerlingen kunnen in groepjes een aantal thema's onder de loep nemen en deze nader onderzoeken en uitwerken. Per thema is een discussie-/ onderzoeksvraag aangegeven om ze op weg te helpen. Van hun bevindingen maken ze een presentatie.
- Laat de leerlingen discussiëren over een thema; bijvoorbeeld de doodstraf, heeft gevangenisstraf zin, moet de privacy van een dader beschermd worden, mogen er meerdere gevangen op 1 cel enz... Verdeel de leerlingen in twee groepen, de ene groep is voor, de andere groep is tegen.
- U kunt een krant samenstellen rondom het thema 'Misdaad en straf - NU'. De leerlingen schrijven in groepjes een artikel over één van de onderstaande thema's. Denk daarbij ook aan artikelen over andere landen dan het onze. Hoe zit het bijvoorbeeld met de doodstraf in Amerika en waarom heeft Turkije de doodstraf onlangs afgeschaft?

Veel succes!

vroeger

KLASSENJUSTITIE

Rijke vooraanstaande mensen kregen vaak minder zware straffen dan arme sloebers. Het was soms mogelijk om je straf eenvoudigweg af te kopen. Voor het dorp Den Haag was dat aantrekkelijk; het bracht geld in 't laatje.

nu

GELIJKE RECHTEN VOOR IEDEREEN

In principe heeft iedereen in Nederland de zelfde rechten. Sommige mensen zeggen echter dat als je rijk bent, je gemakkelijker een heel goede advocaat kunt inhuren en zo meer kans maakt om geen of minder straf te krijgen.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Heeft iedereen in Nederland dezelfde rechten of bestaat klassenjustitie nog steeds? Geef argumenten voor je mening.

vroeger

VERDACHTE MOEST ONSCHULD ZELF BEWIJZEN

Een verdachte mocht zich vroeger niet verdedigen en kreeg geen advocaat. Hij werd ondervraagd en mocht alleen met 'ja' of 'nee' antwoorden. Als verdachte moest je je onschuld zelf bewijzen.

nu

SCHULD VAN DE VERDACHTE MOET BEWEZEN WORDEN

Tegenwoordig is een verdachte onschuldig totdat het tegendeel is bewezen. Je hebt recht op een advocaat en je schuld moet bewezen worden.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Hoe kan worden aangetoond dat een verdachte schuldig is? Noem drie dingen die als bewijs dienen.

vroeger

DIRECT STRAF

Gevangenisstraf bestond vroeger niet. Je werd alleen korte tijd opgesloten om je straf af te wachten. Er waren verschillende soorten straffen: o.a. een geldstraf, lijfstraf, schandstraf, doodstraf maar je kon ook worden verbannen.

nu

GEVANGENISSTRAF

Tegenwoordig krijgen criminelen gevangenisstraf voor een bepaalde periode. Je wordt echter niet altijd opgesloten. Er bestaan ook alternatieve straffen; zoals een geldboete of een taakstraf bijvoorbeeld.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Denk jij dat gevangenisstraf zin heeft? Of zou een andere straf beter zijn? Motiveer je antwoord.

vroeger

GESTRAFT IN HET OPENBAAR

Vroeger kreeg je je straf in het openbaar. Iedereen kon komen kijken en kon soms zelfs meedoen tijdens de straf: omstanders mochten bijvoorbeeld met paardenpoep of dode ratten naar de crimineel gooien of op hem/haar spugen.

nu

PRIVACY VERDACHTE BESCHERMD

Tegenwoordig blijft de naam van een verdachte of veroordeelde geheim. De achternaam wordt alleen met de eerste letter aangegeven en een foto van de verdachte/veroordeelde wordt met een zwarte balk over de ogen afgeschermd.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Vind jij het goed dat een verdachte of veroordeelde crimineel niet met naam en toenaam in de krant of op tv genoemd wordt? Waarom wel of niet?

vroeger

PAKKANS WAS KLEIN

De kans om een misdadiger op te sporen en aan te houden (de pakkans) was erg klein. Mede daarom strafte men erg zwaar om een voorbeeld te stellen. Zo probeerde een stad of dorp crimineel gedrag te ontmoedigen.

nu

MODERNE OPSPORINGSTECHNIEKEN

De politie heeft vergeleken met vroeger de beschikking over allerlei middelen die de pakkans vergroten. Denk aan de telefoon, de computer, het internet, het nemen en onderzoeken van vingerafdrukken en het DNA-onderzoek.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Zoek op hoe hoog het landelijk opsporingspercentage van misdaden is. Hoe komt het dat ondanks alle moderne middelen dat percentage niet 100% is?

vroeger

15 PERSONEN IN 1 GAJOOL!

Het was in de Gevangendoor normaal dat criminelen in afwachting van hun straf met z'n vijftien werden opgesloten in één gajool (cel).

nu

MOGEN 2 GEVANGENEN IN 1 CEL?

Vanwege het cellentekort wordt op dit moment gediscussieerd over het wel of niet plaatsen van twee gevangenen in één cel. In uitzonderingsgevallen gebeurt dat al.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Wat zijn de voor- en nadelen van het plaatsen van meer gevangenen in één cel? Bedenk twee voordelen en twee nadelen.

vroeger

DOODSTRAF

De doodstraf werd vroeger gegeven aan moordenaars, landverraders, en geldvervalsers.

Met de strop, door wurging, radbraken of onthoofding maakte de beul een einde aan iemands leven.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Hoe denk jij over de doodstraf? Bedenk drie argumenten voor en drie argumenten tegen de doodstraf.

Zoek uit in welke landen de doodstraf nog bestaat.

nu

DOODSTRAF = AFGESCHAFT

De zwaarste straf die nu in Nederland gegeven wordt, is 'levenslang'. In de praktijk betekent dat ongeveer 20 jaar gevangenisstraf.

De doodstraf is in Nederland in ... afgeschaft.

vroeger

HOMOSEKSUALITEIT VERBODEN

Op homoseksuele handelingen stond lange tijd de doodstraf.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Zoek uit of homoseksualiteit nog strafbaar is in bepaalde landen. Wat vind jij hiervan?

nu

HOMOSEKSUALITEIT MAG

De overheid bemoeit zich in Nederland niet met de seksuele geaardheid van haar burgers. Dat is een privé-aangelegenheid.

vroeger

SCHERP EXAMEN

Wanneer een verdachte niet bekende, maar de rechters ervan overtuigd waren dat hij schuldig was, dan kon worden overgegaan tot een 'scherp examen' door de beul. Van tevoren werd vastgesteld welke pijnigingen iemand moest ondergaan. Doorstond de verdachte de pijnigingen zonder te bekennen dan werd hij onschuldig verklaard.

DISCUSSIE- / ONDERZOEKSVRAAG:

Welke regels gelden er tijdens een politieverhoor? (Zoek o.a. uit welke rechten de verdachte heeft?)

nu

REGELS TIJDENS HET VERHOOR

Tijdens een politieverhoor is het verboden om de verdachte te mishandelen of te martelen.

De verdachte moet volgens bepaalde regels worden behandeld.

Maak tijdens het onderzoek gebruik van de websites van deze organisaties:

Museum de Gevangenpoort
www.gevangenpoort.nl

Amnesty International
www.amnesty.nl

De Nederlandse Politie
www.politie.nl

Jongeren informatiepunt
<http://www.jip.org/nl/node/165>

Dienst justitiële inrichtingen (informatie over gevangenen, feiten & aantallen gevangenen en bajestaal)
www.dji.nl

Ministerie van Justitie
www.justitie.nl

Kranten
www.ad.nl
[Zoek in archief op thema's]
<http://scholieren.nrc.nl/>

Algemeen
www.mensenrechten.pagina.nl
www.peterrdevries.nl (interessante links)

Zelf gevonden websites:
